

1-26*

501 8/25 34/25 indexed ⁽³⁷⁻⁵⁴⁾ p. 28/8/41 (L) 9p. ~~2000/16~~

Databa tsa kgaohanô ya Mankadikô
Sebola le Motsoa Lesiba sedir

~~# Lesiba - ancha ^{th⁵} Dira a l^{wa} le Ma-
 nkadikô Sebola, byale Mankadikô a
 thaba. A Rapalala le dithaba tsa
 Tsoetla, afa le ~~shaba~~ ^{shaba} sa kahê
 2 fita hap^haretse, ^(Mananzha) byale a fetela
 ka Ramap^hana ^(Rambuda) dula naheng ya
 Khubvi byale Naha ya kahê ya
 sala le Lesiba. byale Mamadi afe
 "Oka seke wa tsa Naha ya g^oana
 Malome", ka hore Sebola e be
 a thabetse Khubvi ka hore o be
 a beile ke mmadi ^{the} ^{Mmamadi} Mmafase
 Mmafase byale Lesiba a yo
 Rapa Dira ka ha Ramap^hana wa
 hale, e ~~seho~~ ^{seho} wa h^ole ~~seho~~
^u ^a ^x ^gato, bata ^B ^a ^ta le yena
 Lesiba ba l^{wa} le baha Mamadi
 tsaing, ba khumana ba ahile
 merako e meholo ka pitsa kgolo
 ya tsarana ka mesebe le Marumo
 le dithaba toadi tsukudi thaka ya
 Manto le Malat^u baratho ba bona~~

501

K34/25

Mantso ke ba thaka ya Modikōa
 Modikōa ase laiuwe bohale Mo-
 dikōa ke laiuwa libelo, bohale ke
 bya nto yeso lekhale Malau ke
 ba thaka ya Ramarumō Makuba
 Mmelle, ^(marumo) Malala the beng yathe e
 takane ya ba ya betšana ka Ma-
 fika yo mogōe wa Masohana a dira
 la tia kgosi Mamadi ka defika a
 ba a lata fase a ekante ha
 morako, byale Masohana bapheya
 namela morako thaka ya ba
 khumahadi ba hana ba betsa
 dira ka mafika ba bona nonye
 a bona a idibetse ka madi a kwile
 kudu bagōe ba matapiso madi;
 he madi a seno ho fela ho kōa
 ba bile ba khutse nto, a emelile
 Modikōa, motho apwa ka selipē mo-
 tho a wa ka thaka ya tōkudu
 Masohana a dira a fela ba bile ba
 kitima mafikeng ba baēla marao
 ba tsena nokareng e bitsoang Ma-
 tamane yare he hofedile Ngōana

(3) 501

Likgadi tsa kgobokana,
 Mmafase le ^Mmakgoho le ^Mmaelape
 mafase ke mmahé Modikōa, Ma-
 kgoho ke mmahé Matsoko, Ma-
 aelape o be o se nang ^o ana bape
^{ho} thusang, bana ba rena ba
 lōa bapeteke, monye a naha a tha-
 bile, Modikōa ^Mmoda mafase a roma
 ba tseta ho Mankadikō sebota,
 talō ya ba tseta se: "Kaphaba o
 thabile, nna ke setse ke lōa le
 lesiba ke etel, he o seya boe, ke
 tseka naha ya bamma kamoku
 ke oka sete naheng ya haho byale
 nna le lesiba re ^{ho} kgahohana ^{naha} ka
 bohare, ba tseka moyano wa
 foloha le noka ya Mmaletsi wa tse-
 na selelema wa tsena nmayong o
 bocho ke ^o kabame ha sala ^o kaba
 po, yaba yona e salélaho sebola
 hore ke a ka sete Modikōa o tonta-
 kantha le ja haho ya tsaing byale
 sebola ka ha ^o Mantsōi ^o a ^o wecha mo-
 nyana afa Modikōa, dina la hahé ^o lobane

(4)

K34/25

4

501

A mofa Mamadi hore yena a boel^w
 ke naka ya halo ya batavutsatsi
 ho boya ka mogano wa yona, he Ng^w
 ako a matape usuphela makgano
 fo loka thaba ka wa ripa noka ya sa-
 patson ka hodimo wa thseka Mala
 tadibe yo Moholo ka hare wata
 Mmoyong wanyatsa wa thsehamo-
 kobe wa kgomo a moro^w ka kape
 wa leba r^w Mmoyo wa masebete
 byale yena sebola a khuduka ka
 hapaputa ata a tsene ha Makgato
 a dula kona yena Ramarumo Gile
 ho la n^w a toha a latela sebola
 ka hore ebe ele Makgoma wa haki
 yo Moholo le si ba lo yena ka mo-
 raba ha n^w ya merakong a
 toha aya ka ha pudipedi a
 chaba Ma bays a setse a tsene
 nakengye ke a eka hapudipedi a
 romelu batseta ka ha Moselekatsi
 hore bate ba matthusi ka mephato
 byate kgosi Moselekatsi a butsisa aye, "ho
 na le ditgomo na? ~~are~~ bate hoyena, "awa",

(5)

501

Moselekatsi a hana afe, batho batla
 bakata ba bolawa ke tala ke ho
 sena dikgomo, ke hana Lesiba a
 khuduka ha pudipedi, a nyoha noka
 ya Udi a dula thabeng ya Tsulu
 ancha diratsa hake sebala le yona
 a khuduka kwa ha Makgato a ta a
 dula ha Matsiethabeng ya i le
 Tsume, bya le Lesiba a ncha diratsa
 tsa bolaya Mmaphefo Madibana
 kwa ma bapa a bona hore o thibile
 tsela ya ho ya kwa ho Sebala Mokgo
 si wa lela, ba phalala ba na
 Sebala, ke ba fita ba ema ho
 dimo ha thaba ba ba bahomel
 moraho ba seaka ba lea le ba
 ha Lesiba, bya le Lesiba a bona ho
 re ba mocha bile a ya Papa diratsa
 Ramapulana, a bona hore o khumane
 tsela ke a balai le Mmaphefo, a toha
 kwa Tsulu thabeng dulang ditadi
 motoana tsa mokgowa Blarene e
 le hae motseta ba setsi ba ile hgal
 hata Mapulana

501

Ba fita mo hodutseho kgosi sebala
 ba tréna bosiko bya ba holo
 ba ena le morwa sebala Madumetsa
 a tsene direng tsa Malome tse
 Lesiba ho ya balaya bapapahi
 ba khumana thaba ya masohana
 ba robetse sethaka felo ho tee
 ka matseng, monna yo mongwe
 leina la bhe ya bapheho ke
 Seoka demenya a thibamola
 mong wa nto, le yo mongwe ke le
 sokana lehe ke a-ka marumo
 amata ba ka thoko yote a fapana
 matroho a bona a sala a l botoko
 ba balaya morwa wa kgosi yo bare
 ho ke tsete, ke yina gbo tlo ba kgosi
 si bakeng sa Madumetsu ka ka
 bare ba be bare ke mahafsi ba
 tho ba thabela soding e di thaba
 Masohana awa a balairleho eke
 eke Masome a mararo ka ntong e
 tee byale dira di sona seho ba
 ela moraho sebala a Roma batseta
 ka taha thane ha Mamadi

K34/25

7

501

Ho tsebisisa, kamo dira di bolai lae ho
 ka hona, Lesiba le Ramapula, byale
 Mamadi ayo kapa matala, ba ha
 matala ba ta-ta ha chane ba
 khumana Madumetsa a tohile
 I koe ha Lesiba a tile ha Mamadi
 ta ha chane, dira tsa laaloa goe
 ke le fita, le balae banna le
 masahana le basimana le bana
 ba matsaele ba ba simana, matse
 wa hona o be o tiwa ka thoko e
 tee, ka thoko e ngoe e le le haka
 ba thika ka thoko e tee, ke dira
 di seso tsa laaloa kore dithuneha,
 Madumetsa a thuneha pele a
 kua mokgosi aye ahe mapoise cha-
 belang keno, byale bona ba seke
 ba tshabela go yina bare diradi ka
 ta tsampolay, thaka ya matala ba
 tala dipelo ba ba bare re ya molya
 ka kae o talemisitse batha, byale ya
 takanetsana ka dithunya

8) 501

K34/25

8

Le ka marumó ka hare kō motse ya
 Mongōe wa ba tanka leina la hahe
 bare he thsegene a tala motha ka
 lerumó yare he a wela ka sekaheno
 a tsea bethuny^{sa} hahe a ya le
 sona dik^{khong}fatong thathollo ke hare
 ga aya le sona mo ho dutsong dik^{gosi}
 byale Madumetsa a se bakal^{are}
 matho yowe o balail^{ae} ke nna mo
 tho yod le byale o hwile byale di-
 k^{gosi} t^{are} mafe ka hare are matho
 yowe o hwile, he e maaka re tot^{oa}
 ke bare matho yoo o hwile ka le
 tsatsi leo, batho ba fetsa batho
 kudu ka maata, basimane ba
 ho dika le ba matsoele ba bolawa
 wa tokela^{la} banenyare manna ya
 Mongōe wa pelo ya botse bare he
 Kamela se bare a khumana basi-
 manyana le banenyana le banna-
 a bona ba ka Ramokgobedi pitsia
 ba thopa ahe a ba bolaya athe the-
 la^o ya dik^{gosi} tse tse tharo are Ngoana
 ya mong^o le ya Mongōe wa Mosimane o sa-
 netse ho bolawa

501

K34/25

9

1) Mo ho bōnaba ba bangōe ebe e setse
 e badiša mo batho ba Lesiba ba
 fela ka bonthsi le yina Lesiba kolo
 ya mataba seata a chabela Lefaring
 le masohana a hake bare rea
 mo flatela, batanka ba hake ba fetsa
 baha Matala kudu ba etela, byale ba
 ha Matala ba thosa basadika dikgo
 mo ba ba tira thahachane Merakong
 byale ba ha Matala bare, "Re fetsa le
 dikgomo" Namadi a hana are, "Re saare
 tse hare re di kgaohane ka hare le nna
 batho baka bafedile," le bōna ba
 re re supetsa Matala raphe se se fed-
 sitseho hana ba hako sese he e setse
 e nyaka kaba nta. Byale Le bala
 are, "matakolo lesa batho ba Matala
 ba toke le dikgomo ka hare ba ntu
 sitse" a tsina ka hare a ba felesetsa
 are, ke o ba bolaya, le nna o Polayl
 le bōna a fa ba a kgaohana le bōna
 Madubyaneng (Kelp laas) yina a ya
 thabeng yale tsumē mo aba adula hōna
 wa sala mathopya/ale thahachane
 Thahathane.

ka moraho benye ba bona bafta ba
 ba rekolola, dit hato tsa karekolola
 yaba tsa Mamadi, Lebala yena a
 bongeloe ke ke ba komolepeletsa
 mathapya a baela ha babona byale
 Lesiba a khuduka kwa tsilisi aya
 kwa Makakale kgaufi kase byanane
 byale Lebala aye ha Mamadi matha
 yola o safe kgaufi, karenyeng re yo
 mmolaya kape, ba Mamadi ba
 khuduka tsa thane bata Tsasing
 kahaiwa Merako Matopori thoko
 kaga bophrima tsa tsi ba dula
 le bakanyana ba falahela fasi
 ba dula nokaneng ya manyole kwa
 ufi le letsoai, ba ncha bodikana
 lha bya Matulu ba akeletsamphato
 ola o pedileho kwa kalesiba ke
 bodikana bo seno aloha Mamadi
 a Roma batseta kwa ha Matala le ha
 Laka matebeleng byale bata byale
 ba roma batho kwa ha Lebala ba
 dina tra ha Mamadi Matala, Laka di
 ho letile thobela

D)

501

K34/25

11

Ba foloha thaba masohana ba a
 pere diala ba fita Ts^woain^g byale
 ba toha ba sepela leeto la lletsai
 tsi kamoka ka Tsatsi la bobedi ba
 fita se byanane ke ba seno ho fita
 lba se sa thwa baya ka ho dutseng
 lesiwa Makakale, baya ka mosoga
 ba khumana ba kahile meraka ka
 hare ka Lekgotse, dira ka ho setsebe
 ditsela bona ka sibyalane ba fe-
 tsa batho ka mesibe le ka dithunya
 ka baka la ho palalwa ke le sodi la
 le kgotse Rimo ke motho a wa
 fase ba habo, ba itaba ba mox
 tohela qe ho yo mongwe wa ka
 ho nkgokgobetse hore bape bata ba
 seke kapa bantakisa ka lona le
 baka leo ba seke ba khumana
 dikgomo le hehote byalo bona ba
 ka motseng ba sala ba sena melo-
 mo ba ba phatotse ka dikoko ba
 ba thibelela matsatsi mararo basa
 tsoe ka motseng ka baka luhato ka di-
 jo ba phela ka merapo/mama semong
 ba lona

12) 501

K34/25

K

Ba ba ba boela morako ba fita Ts^uoain^g
 Sebola a Namela thaba ba Matala
 leba Matebele baya ka bo bona
 ehe hae pele ha le baka le ba Ma^{??}
 bapile ho khudurela Ts^uoain^g Ma-
 dumetsa ata a dula le bona byale
 Mamadi a motsea a mo isa Nakeng
 ya habo Seklong ka hore e be
 le monna yo bohale, fela a hla
 ka batho, papahé a cha ba hata Na
 heng ya hae, byale Lesiba he a
 bona hore ba bonene tseleng a kh
 uduka a th swaphade a dula dula
 a khuduka ata Matsa^hha he ale Ma
 ts^hha a isa sek^gono kaa ka Sebola
 hore ba boelané, Sebola a ba tabisa
 phole e ntso. Byale tselo tsa bulé
 cha ba étela Na yare ka Ng^uahawa
 1879 Makgato Ramapulana a t^uo ho
 re Ra Ng^uane ahé Matsi^e o ata ng
 busa matona a mase a no ka ya mo
 lhetse, Masesibe, Kgareba, Seakamela
 Serakalala, Sephuma, Lesiba, ka hore
 Matsi^e o se a t^uabile Makgato Ramapulana

B) 501

A toha ata ha Matsie le masohana
 a hae a bitsa pitso e kgala le yena
 Sebola a mmitsa ka hore mo ho beho
 ho dutse Sebola e be e kgauifi
 le Matsie. Ke matoria kamoka a
 kgobokane, Makgato a butsisa hore
 Sebola o kap, ba fetola bare
 Sebola o hanne hata, ope ha ke
 se masimama ka ka Maloba le
 ma ke mona, byale baka seowe
 o be a setse ana le vatho bu ba
 ntsi le Matsie a setse a mo thaba.
 Byale Makgato upe ho ba ba tileng ya
 mongoe le yo mongoe a busi ho bo-
 ya ka matgano wa nahaya hae a
 seke a tseela ya mongoe, pitso ya
 phatalala, Makgato a ba ela mo-
 nah, byale Lesiba a ya ho Makgato
 ape o mmone Sebola ona le kgang
 ha ona Ngaha wa 1879 Lesiba a rapa diva
 tsa ya ha Sebola, ba fita ba tsena
 ha Matsie ke boesa ba thopa
 kgomo tsa ha Sebola. wa lela mo-
 ngosi wa bitsa badiakaka

K34/25

501

K34/25

14

Ba phalala marohana apha to amapa
 he difolaha ka sefate sa tsapa
 ba dithibela ba boya ba bolaya
 matsalaa makgato yo a beko
 apere koboya nkae yo bare ho ke
 seboya hobe hobe ho bile ho e
 na le moroa Mamadi Maréna
 yare ke Mokgalabye a etoa a Romela
 mantsoi kosebala are Ngānake
 a boye hae, ke hae ke othusa
 le ulena o saaretse ho iponena
 yare ka Ngānaka wa 1880 a boelela
 a kgahleletsa sereto sese
 Lesiba ke manaha ya seapao
 Lesiba o ba bolaili ba kgalabye
 thupa di matserere movetoa wa
 makatsena pelong kgalabye tsa
 masei o o bissetse ^{Kua} Masei
 Melato e reoa ke basadi Mmisa
 o seke ware ke bentse thipi e sailoe ho
 thulaa boxae haa ha boyna madinane
 sesonkoane se se ngetseho
 sesonkoane sa toha mantgela se se
 ngetseho Mamadi Matsalahi

(15) 501

BaPhamapulana le ba le Lesiba le
 Matona a le Re ba # tloelha Ma-
 ina a bona a setseko a boletsae ba
 raeloe ke tona e kgolo ya Ramapulana
 leina la hahê ke Janyo fanyu, ba
 fita ba dithapa ditgomo mosohane le
 fisa, makgosi wa lla, masohana ba
 phalala byale a moraa wa kgosi
 sebola le dira tsa hahê a fita a
 ba tseela tsona, leina la hahê ke
 kgereši a dithaba Malobekela
 batho ke ba bantsi sepe o lla le kgosi
 si moraa sebola wa isanthe ya
 lerumo ka moraho, byale he a
 boela morako i takana le Ta-
 ba hodimo monkane ahê a mo-
 roha afe o tloele o thabile ke tloele
 le ke lla le Batsaeta ke tsehe
 le hlabane hodimo, ha ukha amo feta
 la selo ka tsatsi leo, haka a boya
 a dšana ba boela hape, ke boe-
 sa wa lla hape makgosi ba phalala
 dšana dithapiloe hape, ke ba phalala
 batakana e hlabane hodimo le mosohana
 a mongae

16

501

K34/25

hThlabachodimo a thumtha e mong^{ai}
 a ba a tsea a labha fase ba habo
 bamothaha ba thaba kayena ba
 tokela dikgomo bape klopka saTha
 bahodimo badi tsea Thlabachodimo
 hea fita mofdi thabi leho motho
 hona a kga lethare la ~~Mma~~ sunkane
 a le totsa madi a toha ka lona he
 ba hona a thlakana le kgere si ahe
 "ho byang, Thlabachodimo", Thlabachodimo
 ba kga a tika kgere si
 ba le hlare la la madi ahe, "O
 hlee o thabi le, ke lona le Batsata
 ke e tehe kgere si aheke a fetela
 selo he epe choiphumula madi
 mohlolong. Ho toha ka letsatsi
 leo Batsata ha ba aha bathela ba
 sa thopa dikgomo matsara bape ke
 Mmakgomathe o yapile ahe ke Mo-
 nna hake ahe mosimana yena ton
 e kgole jonyofonyo a laela hore o thibe
 ditsele hore masehong nokeng, kae le ke
 ka hore ebe e le labula, batho ba
 fetsa beke asaje selo le dikgomo

(17)

501

K34/25

11

Mosadi e mongwe mohatsa sebola
 mma kgatedi afe keja masemong
 e safe ka bosihō, ba nna moya,
 byae sebola a romela banna va
 ba bedi le mosadi wa hahē le Ngāa
 na wa Ngāanenyana afe ke loba
 ka yēna, le se sa tšela le mpoana,
 leina la Ngāanenyana bafe ke tša
 khumisanane, byale tšenyafonyo afe
 tša ote yēna monye sebola ke more
 toho tšeba hafe o ya lobā, taba
 ye ya tšesa banna ba sebola
 bathoko, byale banna ba ba
 holo bafe, tše o kara waya ba to
 ho balaya, ke epe hafe tšabē,
 ke moka ba nama ba toka ba to
 hēla dikōmo masakung, ba bangwe
 ba bokale ba toka le dikōmo tša bona
 tša yēna sebola afe hadi sal ba ditse
 baka se sa tša ba edya tše dingwe o be a
 bile a dithehile leina afe ke Masedi ma
 dya le feēlō, Ba foloha fase feta sa Ma
 bore di tša (Hoogland) ba fita ka Namōa, kōa ka
 kivi Leboko, tafihliso Maduma kibi a ba amole
 la

18

501

K34/25

18

Sebola afe, "ke thaba Ramapulana,
 ke fetela ha Matala", byale Lebohó
 a hana afe, bka sefete moraa Sebola
 ke Ramapulana afe, no latela o tōhā
 anyakama, moraa Lebohó, "byale se-
 thaba bsa Sebola sa dutelélōa ha
 Mokoko (Lindermark) ka Ngāhawa 1889
 Sebola a tsama, batha Sebola ba
 rāala sethopo sa hahē ba yo ~~mo~~ tōka
 Mabapō ke ba boetse moraho yape ha
 mafelilong ha Ngāhawa ba khuduba
 ba bōlele moraho ika 1890. Heba fita
 ba seke ba fetela ha bo bōna, ba du-
 la bowelo, ke hore mo o bolakileho
 kōosi Mamadi, jela ka lebaka leo o
 a sahlēla. ~~byale~~ Mamadi a tse Ma-
 kgolana a mōya bohosi kōa Maheng
 ya habo Mabapo (Roigrontt 1891)
 Makgolana o be a sepa mosadi kalle
 bakeng leq byale Madumetsa he a
 etā hore Mamadi o beile Makgolana
 Morākrake, a ekā Nakeng ya Udi ke
 hore o rile ho beava sehlong a ta a itōhā
 a ya nakeng ya Udi

Ka hare papahê oile a sa loala ope ke
 ya mmetsa, a hana ho ya ope bohosi
 ha bo biletse, byal' ota le Batho
 ba se bakae yena a nametse pere
 a fita ase le lerna a thapa - dipud
 tsa ha Mathseto bape ~~ba ha~~ sebola
 hotoa ba ha sebola ba kaa le
 tsolo la ho monyaka bape ho
 mottoka ba thuntla - diphefelo thapa
 ma baya nokeng ~~byal'~~ ho yo naa meet
 le ho hlapa, yo mongoe wa bona a
 re ke letare le ditse byal' la
 bona Madumetsa ota leka reng
 ba thaa mapa bape setka mmolaya
 setka se thabe he aye ke ya hadimo
 a thumana thadumetsa a motsupile
 ka sethunya, fela ke a apa byal' ope
 a sa sa bape ho - thaba yo mongoe
 yo mongoe ke a tokela sethunya otea
 lerumo, ya tsang lerumo o tsa
 tokela le sumo sethunya ka tratsi
 leo le kaadi ya marumo ha e yaka
 yaba hana, bakgabye bape malato
 keng? bape re tshabile madumetsa

20

501

K34/25

Bane ke ka baka ling le - thabano
 the a e tehe he bofesa ba yo tse
 ditoto tsa bona ba khumana di
 thote tsa bona di se ka mpela ka
 bona apena le se a tsereng baneho
 boya hae ka lebaka la dipadi di tsa
 Madumetsa a thuntsha yo mongwe ka
 se thunya koa thémong fela ha a
 ka mmalaela ruri, leha la monna
 yo bane ke mafona, he a lela Madumetsa
 a toha a kitima ka pere a ya dikgomo
 he a fita kaa dikgomo a khumana
 ba simana ba ba bedi Tópô le Se
 dima, Tópô a thaba a sara sedima
 he motso lela kaa thémong he
 banna boya hana Tópô a fita afe
 Madumetsa a tse dikgomo ba ba
 ngwe ba sala dikgomo moraho he
 ba fita thuntsha taba hodimo, a mo
 taba maoto le matsôho, ohe a lea a tehe
 batho ba hahé ba hapa dikgomo kaa
 pele, he difita thewe le bona ba fita
 a tsena ka hare kgere si a ditaba
 a tseg kata kialata ka fase Madumetsa
 ka kolo

21

Mokosi uare holéla wa fita ha
 Mamadi, he ba phalala ba khumama
 dikgomo di boetse morao, byale baphe
 o soanetse ho tateletsa hore a yo
 bolawa kha haase a hake kha Nokong
 ya Udi, he ba fita ha ~~Maathethi~~ dia
 tsa Sibaka tsa boela moraho, he ba
 tsene hae ka wona Ngaha wana ou
 1891 yape he Makgobana aya ka matsong
 wa Kgeresi boihlo ho monnyana yo
 baphe he Mahatamela Kgeresi a romile
~~tsa~~ tsa monna yo baphe he khumama
 a Moribami hore a mmolaye, a mathumtha
 ka sethwaya hore a mmolaye o matoho
 tsa masikana a beko a molletile heta
 e kha taha ba khumama kgosi ehe
 kona ka mafanang lebaka kha ha
 Kgeresi ba khumama kgosi e khwile
 kona mo yaba maetha bo omohola, ba
 tala ha Mamadi Kgeresi yona a thabe
 la ha Sephuma yona mmolayamatho
 a thabela Maletsi ha kgosi tholoto he ba
 boela hae ha Dewa Toporo hatong laha
 kgobana

(22) 501

K34/25

22

Ka wōna Ngāaka wonapwe wa 1891 Mōkōja
 labyē a tsama Mamadi ke kōna Ma
 dumetsa afe ho tōa hore byale hore Ma
 madi o huwile, Madumetse a khuduka
 poteng ya Udi afa a dula Setapo ke
 hape ka Ngāaka wa 1894 a khuduka
 Setapo afa a dula Motseeng wa Ma
 bapō a koba Tōpōrō, e rile pele ghe
 baka le a seso a koba Tōpōrō Rama
 pulana a Komela batseta bape, "Ke rā
 milōe ke Ramapulana afe e yangile
 go tse a mahlanong yola sebola dlo-
 bang ka yēna ka ngāaka wa 1880." Bya
 yēna Makhumisanē a hana a thā-
 bēla ha Mamadi. byale Ba Mamadi ba
 re "Reka se kgore ho tse a mosadi wa
 Ramapulana" kepe se diilōeng ke pe
 pako a boēla morako, batseta baphe
 tse ba motisa ha Ramapulana, byale
 Madumetsa a koba Tōpōrō, ho tōka fua
 ha sebola ba phatalala ba namē
 la dithaba, bangōe ha Matsie oaphe
 talala bditaba ba ngāl ha kgareba
 leha Matsie Boaka hēla

23 501

K34/25

23

Tsōna dihloko tsaka Sebola Ramarumō
 le Thseto baya ka Mamadi hape ka batho
 ya Sebola wa sala Totōa a e tehe fela
 ke hōna ~~ka~~ etofa epe ka ngwaha 1898
 ka nta ya kgosi Mpheto e le Ma-
 buru ka Mmusō wa Maburu wa
 ramela Mantsu ho kgosi Maphula Mama-
 di le yēna kgosi Madumetsa Sebola
 nne Mpheto ke le le Mmusō, nna
 le na le seng, karabō ya Mamadi ape nna
 ka ke le le Mmusō, le papa le be epe
 motho wa Mmusō wa Maburu le se
 tulō se ke beile ke Mmusō le
 Sebola ape nna nase ke khunane le
 taha ka hore Ramapulana ke haka
 torisa bo papa a nama a khuduka aya
 Mana Mabeseng ke a fita a khuma
 Mabeseng ba panye di koloi bare
 reya Pietersberg rethaba Mpheto akata
 ape bolaya. Byale Madumetsa a bathibela
 ape baka seke bare penya ke Batsōeta, ma
 kega ba tseba, wa a niwa Merakō ya
 mama ya tahananana le Batsōeta. Ba
 tsōeta ba re le ke kgathama

(2#)

501

K34/25

24

he baptise ba lōa yare ka tsatsi le
 lengōe tona seakamela a romela kobō
 ya nkōe aye ha kepa lōa ke loba kayōna
 athona o dia maanō kobō ya e toditsoe
 melennō yare ho fita yōmong se wama
 Bajae seara bape ke Rasopi byale
 Madumetsa mōma wabo tōle aye le
 seke la e seara, hēle kape la epōara eta
 ta e le ngōaya nkōe ye? ke boesa mo
 kosi wape ho lēla yare ho takana ka
 dithunya, seakamela a tseba Rasopi
 alata ka fase yara yōa a seerong hōbo
 ya nkōe ka tsatsi le lengōe ya takana
 tsama Mabasa thāba Madumetsa le
 yēna a thāba ka bore aye aye sehloping
 sa bōna Madumetsa bame tohela ka
 mōka a imelōa ke maoto Mosimane
 aladitse kōtōbo kamōaō aye e adya
 bape. & ke bare rea retoloha ka bōna
 Madumetsa asaletse hole byale Mōsa
 Mamadi amo thusa apanelē a thūndā
 leina la bapē bape ke Mosōana ke Me
 sōana a bohphepa Mahlakodisa adi pere di toha hape
 a tsōna kōpōmongōe segabō hōe alō Mōma Basi

(25) 25

501

K34/25

25

Kotoha hōna fao Basotho ba^wka ka ha
 ve ha Maburu ba thusa Madumetsa
 hōna fao Madumetsa a fêlêlō^w ke ma-
 fea aba atsea motho a^wakla ka fase
 he ntōa e fedile ya^w Maburu le
 Mphifa ha tsoha ntōa ya Maisemane
 le Maburu, hiale Madumetsa a boêlêla
 yaba tōdi ya Maburu ka Tsatsi le lona
 aya kōa ha hōf me^w ayo theeteta hōe
 ntōa e hyan^w ke a boêla Moraka a
 tākana le banna ba ba bedi e^wle di
 thodi tsa Maisemane ba sēere di
 thunya aba sōara Madumetsa ba^wre ho
 yēna thobêla rena le Makgowa akōa^w Mora
 aba tselêla dithunya a hōma le bōna ke
 ba e hōe ha sebaka batākana le Makgowa
 Madumetsa a^wre Makgowa hiale a^wre kea ha
 thōn^{unt}chā a palêlō^w ke sethunya sa Markpot
 ka hōe yēna o tseba sa Maburu se bōtso ke
 Agter laei, le gowa la malokêla ka kolo
 a^wre fase a hwa hōna jōuwe yaba a ena
 ye le gowa la malokêla ka kolo yēna a seke a
 hwa batho ba ba bēba sōare ke madumetsa ke
 Mabotho a^wapadi le Ngōana Motsewa

Kea rapêla ke ditaba tse di lokile kgosi
 501 e. t. le nthomêlê puku ya tsona hore
 (P. 6) ketê ke bonthe Mokgalabye. K34/25

Ditaba tse repi khumanie ho
 Mokgalabye Sedima Matapeke

ya holetseing ha Lesiba Matsacha

le Mokgekolo Mapula Morwedi a
 Shosa he efe yena Makadikô

Sebola haka aba a busa naha ya
 habo, maha ya haba e phetsê efe
 soka epeina batho, e bile le batho
 ka moraba ha nta ya Maburu le
 maisemane wa busa tona Topô
 Sebola

Ke tsona ditaba tsa ha
 Sebola, tsona tse ha ho sama
 ditaba tse fetang tse ba ha
 Sebola matsatsing a nase ho ba ha
 Mamadi ke seema se sela sepeho

"Ka taholela leokana, lape ho hola
 la ntaba"

M.F. Mamadi Babirwa Independent
 ends 501 End. S. 501